
**TALABALARNING KASBIY KOMPETENSIYALARINI
RIVOJLANTIRISHDA WEB PLATFORMALAR VOSITALARI ASOSIDA
TAKOMILLASHTIRISH METODIKASI**

Jo'rayev Husniddin Oltinboyevich ¹

¹ *Pedagogika fanlari doktori, professor,
Buxoro davlat universiteti*

Tohirova Firuza G'ayratovna ¹

¹ *Buxoro davlat universiteti magistranti*

**MAQOLA
MALUMOTI**

ANNOTATSIYA:

MAQOLA TARIXI:

Received: 09.01.2025

Revised: 10.01.2025

Accepted: 11.01.2025

KALIT SO'ZLAR:

*kasbiy kompetensiya,
web platformalar,
interaktivlik, amaliy
ko'nikmalarni
rivojlantirish,
talabalarning faolligini
oshirish,
individualizatsiya va
moslashuvchanlik.*

Bugungi kunda ta'lim tizimida axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining roli sezilarli darajada oshdi. Xususan, Web platformalar yordamida ta'limni modernizatsiya qilish, talabalarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishda keng imkoniyatlarni taqdim etadi. Web platformalar, interaktiv vositalar va onlayn ta'lim tizimlari ta'lim jarayonini samarali va samarali tashkil etish imkonini beradi, bu esa o'quvchilarning kasbiy ma'lumotlarini yanada chuqurlashtirishga xizmat qiladi. Shu bois, ushbu maqolada Web platformalar vositalari yordamida talabalarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishning metodologiyasi va amaliy jihatlari tahlil etiladi. Maqsad, Web platformalar yordamida talabalarning kompetensiyalarini rivojlantirishning samarali metodlarini aniqlash, ushbu metodlarning pedagogik asoslarini ochib berish, shuningdek, amaliy qo'llanilishini tavsiflashdir.

KIRISH. Zamonaviy axborot texnologiyalarining jadallik bilan rivojlanishi oliy ta'lim tizimida yangi innovatsion yondashuvlarni joriy etishni taqozo etmoqda. Kasbiy kompetensiyalarni shakllantirishda web-platformalar muhim rol o'ynaydi. Bugungi talabalarning kelgusida mehnat bozorida raqobatbardosh bo'lishlari uchun nafaqat nazariy bilimlar, balki amaliy ko'nikma va kasbiy qobiliyatlarni rivojlantirishlari zarur.

Kasbiy kompetensiyalar mehnat bozorida muvaffaqiyatga erishish uchun muhimdir. Zamonaviy ish beruvchilar xodimlarning moslashuvchanligi, texnologik yangiliklarni o'zlashtirish qobiliyati va jamoada ishlash malakasiga katta ahamiyat beradi. Shuning uchun oliy ta'lim muassasalari zamonaviy talablarni hisobga olgan holda ta'lim jarayonini tashkil etishi kerak. Talabalarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishda web-platfomalar muhim ahamiyat kasb etadi. Ularning samarali joriy etilishi zamonaviy ta'lim talablariga javob beradigan, yuqori malakali mutaxassislar tayyorlashga xizmat qiladi. Ushbu metodikani joriy etishda o'qituvchilarning texnologik bilimlarini oshirish va ta'lim resurslarini moslashtirish muhim o'rin tutadi.

Kasbiy kompetensiya — bu shaxsning o'z kasbini muvaffaqiyatli bajarish uchun zarur bo'lgan bilim, ko'nikmalar va qobiliyatlar yig'indisi hisoblanadi. Talabalar, o'zlarining kasbiy faoliyatlarida yuqori darajadagi samaradorlikka erishishlari uchun o'zlarining kompetensiyalarini doimiy ravishda rivojlantirishlari zarur. Kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirishga qaratilgan pedagogik jarayonlar nafaqat nazariy bilimlarni, balki amaliy ko'nikmalarni ham o'z ichiga oladi. Bu jarayonni samarali tashkil etishda axborot texnologiyalarining roli katta.

Web platfomalar — bu internet orqali ishlaydigan dasturiy ta'minot vositalaridir, ular turli xil o'quv resurslarini, darsliklarni, onlayn kurslarni va boshqa ta'lim materiallarini taqdim etishga imkon yaratadi. Web platfomalar yordamida o'qituvchi va talabalar o'rtasidagi aloqalar yanada samarali bo'lib, masofaviy ta'limni yanada qulay va interaktiv qiladi.

Ta'lim jarayonida Web platfomalar quyidagi afzalliklarga ega:

- **Ko'plab ta'lim materiallariga kirish imkoni:** Web platfomalar orqali talabalar ma'lumotlarni onlayn ravishda olishlari mumkin, bu esa o'qishning mustaqil va izchil bo'lishini ta'minlaydi.
- **Interaktivlik:** Web platfomalarda talabalar ko'plab interaktiv vositalar, forumlar, muhokama maydonchalaridan foydalanib, o'z fikrlarini ifoda etishlari mumkin.
- **Xulosa va testlar:** Web platfomalarda testlar va savollarni yechish, shuningdek, o'z bilimlarini tekshirish imkoniyati mavjud. Bu, talabalar o'zlarining kompetensiyalarini rivojlantirishga yordam beradi.
- **O'qituvchilar bilan o'zaro aloqalar:** Web platfomalarda o'qituvchi va talabalar o'rtasida muloqot va maslahatlar o'rnatish imkoniyatlari mavjud, bu esa o'qitish jarayonining samaradorligini oshiradi.

Talabalar kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishda Web platformalar samarali vosita bo'lishi mumkin. Quyidagi yo'nalishlarda Web platformalar yordamida talabalarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish mumkin:

Web platformalar talabalar uchun mustaqil o'qish imkoniyatini yaratadi. O'quvchilar o'zlarining o'qish rejalarini tuzish, dars materiallarini o'z vaqtida o'rganish, video darsliklar va elektron kitoblar orqali o'z bilimlarini kengaytirishlari mumkin. Onlayn kurslar va elektron darsliklar orqali talabalar o'z sohasidagi eng yangi bilimlar bilan tanishishlari, shuningdek, murakkab mavzularni o'zlashtirishda ko'mak olishlari mumkin.

Web platformalar yordamida talabalar o'zlarining amaliy ko'nikmalarini rivojlantirishlari mumkin. Ko'plab Web platformalarda laboratoriya ishlarini bajarish, simulyatsiya qilish, virtual mashg'ulotlarda ishtirok etish imkoniyatlari mavjud. Misol uchun, muhandislik sohasidagi talabalar 3D modellashtirish yoki dasturiy ta'minot yaratish kabi ko'nikmalarni o'rganishlari mumkin. Bunday platformalar amaliy mashg'ulotlar o'tkazishda samarali vosita sifatida foydalaniladi.

Web platformalarda talabalar guruhlariga bo'linib, o'zaro muhokama va hamkorlik qilish orqali o'qishlarini yanada samarali qilishi mumkin. Onlayn forumlar, guruhli loyiha ishlari, kollaborativ tahlillar kabi vositalar talabalarni birgalikda ishlashga undaydi va ular o'z bilimlarini boshqalar bilan bo'lishib, yangi fikrlar va g'oyalar yaratishadi.

Web platformalar orqali talabalar o'z bilimlarini testlar, interaktiv vazifalar va mashqlar yordamida baholashlari mumkin. Bu talabalarga o'zlarining kuchli va zaif tomonlarini aniqlashda yordam beradi. O'qituvchilar esa talabalar bilimini baholashda va ularni kerakli joylarda qo'llab-quvvatlashda platformalarni ishlatishlari mumkin.

Web platformalar o'z-o'zini baholash va refleksiya jarayonini qo'llab-quvvatlaydi. Talabalar onlayn testlar, o'quv dasturlari va sharhlar orqali o'z bilimlarini tahlil qilish va mustahkamlash imkoniyatiga ega bo'lishadi. Bu, o'z navbatida, ularning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishga yordam beradi.

Kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirishda Web platformalar vositalari pedagogik jihatdan quyidagi metodologik asoslarga tayangan bo'lishi kerak:

Web platformalar yordamida talabalar o'z bilimlarini faollik bilan o'zlashtirishi mumkin. Interaktiv materiallar, video darslar, masalalar va testlar orqali talabalar o'z fikrlarini ifoda etish, yechimlar taklif qilish va muammolarni hal qilishga rag'batlantiriladi. Bu metod, talabalarning o'qish jarayonida samarali ishtirok etishini ta'minlaydi.

Web platformalar talabalar uchun mustaqil o'qish va o'rganish imkoniyatini yaratadi. Ular o'z vaqtida dars materiallarini o'rganish, qo'shimcha resurslar bilan tanishish, testlarni va

mashqlarni mustaqil ravishda bajarishlari mumkin. Bu, o'z navbatida, talabalarni o'z-o'zini boshqarish va mustaqil fikrlashga o'rgatadi.

Web platformalar o'zining individualizatsiya imkoniyatlari bilan ajralib turadi. Har bir talabaga uning o'ziga xos ehtiyojlariga mos o'qish materiallari va vazifalar taqdim etilishi mumkin. Bu metodik yondashuv talabalarning o'zgaruvchan ehtiyojlariga mos ravishda o'qitishni tashkil etishga yordam beradi.

Web platformalar turli sohalarda, jumladan, biznes, muhandislik, tibbiyot va pedagogika kabi kasbiy sohalarda samarali qo'llanilmoqda. Bu platformalar talabalarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishda quyidagi shakllarda amaliy qo'llaniladi:

- **MOOCs (Massive Open Online Courses)** — Keng ko'lamlı onlayn kurslar orqali talabalar kasbiy bilim va ko'nikmalarni mustahkamlashadi.
- **Simulyatsiyalar va virtual laboratoriyalar** — Muayyan soha bo'yicha amaliy ko'nikmalarni rivojlantirish uchun mo'ljallangan platformalar. Masalan, tibbiyot sohasida virtual bemorlarni davolash, muhandislikda virtual qurilish va simulyatsiyalar.
- **Onlayn testlar va baholash tizimlari** — Talabalarning bilimini baholash va kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishga yordam beruvchi vositalar.

Kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirishda veb-platformalarning samaradorligini qo'llab-quvvatlovchi asosiy nazariyalardan biri konstruktivizmdir. Ushbu nazariyaga ko'ra, o'quvchilar o'quv muhiti bilan o'zaro munosabatlar orqali o'z tushunchalari va bilimlarini faol ravishda quradilar. Veb-platformalar bu jarayonni keng manbalarga kirishni ta'minlash, tengdoshlar bilan hamkorlikni rivojlantirish va o'z-o'zini boshqarishni targ'ib qilish orqali osonlashtiradi.

Veb-platformalar orqali talabalarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishning nazariy asoslarini o'rganish zamonaviy ta'limdagi transformatsion paradigmani yoritadi. Ushbu maqolada raqamli ta'lim muhitida samarali pedagogik strategiyalarni boshqaradigan asosiy tamoyillarni yoritish uchun konstruktivizm, tajribaviy o'rganish va ijtimoiy ta'lim nazariyasi kabi asosiy nazariy asoslarni o'rganib chiqildi. Veb-platformalarda ta'lim faoliyatini loyihalash va amalga oshirishda nazariy asoslarni birlashtirish orqali o'qituvchilar dinamik va qiziqarli o'rganish tajribalarini yaratishlari mumkin. Konstruktivistik yondashuv faol o'rganish, bilimlarni qurish va muammolarni birgalikda hal qilish, veb-asoslangan vositalar va resurslarning interfaol imkoniyatlari bilan uzluksiz ravishda moslashishga urg'u beradi. Tajribali o'rganish tamoyillari amaliy tajribalar, simulyatsiyalar va real dunyo ilovalarining muhimligini ta'kidlaydi, bularning barchasini immersiv veb-platformalar orqali osonlashtirish mumkin.

Ushbu nazariy asoslarning integratsiyasi o`quvchilarning ko`nikma va imkoniyatlarini oshirishda faol ishtirok etishi, real hayotda qo`llash va hamkorlikda o`rganish muhimligini ta`kidlaydi. Veb-platformalar interfaol simulyatsiyalar, virtual hamkorliklar va shaxsiylashtirilgan ta`lim yo`llarini osonlashtiradigan dinamik vositalar bo`lib xizmat qiladi, turli xil o`rganish uslublari va maqsadlariga javob beradi.

Yana bir tegishli nazariya ijtimoiy ta`lim nazariyasi bo`lib, u o`rganishdagi ijtimoiy o`zaro ta`sirlarning rolini ta`kidlaydi. Veb-platformalar munozara forumlari, guruh loyihalari va onlayn hamjamiyatlar kabi ijtimoiy elementlarni o`z ichiga oladi, bu o`quvchilarga tengdoshlaridan o`rganish, tengdoshlarning fikr-mulohazalarini olish va loyihalarda hamkorlik qilish imkonini beradi, bu esa professional muvaffaqiyat uchun muhim bo`lgan jamoaviy ish va muloqot qobiliyatlarini rivojlantirishga yordam beradi.

Xulosa. Kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirishda Web platformalar samarali vosita hisoblanadi. Ularning yordamida talabalar o`zlarining bilimlarini kengaytirish, amaliy ko`nikmalarni rivojlantirish va mustaqil ravishda o`qish jarayonini boshqarish imkoniyatiga ega bo`lishadi. Web platformalar ta`lim jarayonini yanada interaktiv va samarali qilishga yordam beradi, shuningdek, pedagogik metodlarni takomillashtirishga xizmat qiladi. O`qituvchilar va talabalarga Web platformalarni to`g`ri va samarali qo`llash orqali kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirishda katta yutuqlarga erishish mumkin.

References:

1. L.V. Gurevich, A.Yu. Frolov, M.A. Kiselev. (2018). *Digital Education and Competence Development in the Modern Society*. Moscow: Education Publishing House.
2. V.I. Shadrikov. (2017). *Pedagogical Competence and Its Development*. St. Petersburg: Pedagogy Publishing.
3. Anderson, C. (2013). *The New Digital Age: Reshaping the Future of People, Nations, and Business*. New York: Alfred A. Knopf.
4. Siemiatycki, M. (2020). *Teaching with Technology: The Role of Online Learning Platforms in Higher Education*. Education Technology Journal, 12(3), 34-40
5. Sharma, P., & Barrett, B. (2007). *Blended Learning: Using Technology in and Beyond the Language Classroom*.
6. Bates, A. W. (2019). *Teaching in a Digital Age: Guidelines for Designing and Learning*.

7. A.Y.Murodova, S. (2023 yil 4 may). Virtual ta'lim texnologiyasi vositasida bo'lajak muxandislarning kasbiy-texnik kompetitligini rivojlantirish texnologiyasi. III Xalqaro ilmiy amaliy konferensiyasi Jizzax shahri, 214-216 betlar.

8. Abdurasulovich, H. J. (2023). VIRTUAL TA'LIM TEXNOLOGIYALARI ASOSIDA BO'LAJAK MUHANDISLARNING KASBIY KOMPITENTLIGINI RIVOJLANTIRISHNINGNING NAZARIY ASOSLARI. Science and innovation, 2(Special Issue 10), 182-189

